

pînă aci și de aceea, pe lingă un mare număr de ediții ale originalului latin ¹, s-a tradus în limba germană și spaniolă ².

Descrierea faptelor este amănunțită și unele dintre acestea duc la confruntări de interes literar. De exemplu, descrierea vînătorii de zimbri are multe asemănări, socotim noi, cu poemul lui N. Hussowski, *Carmen de statura, feritate et venatione bizontis* (Cracovia, 1523), valorificat literar de Jan Kasprowicz, prin traducere și comparație cu tabloul vînătorii de urși din poemul lui Adam Mickiewicz *Pan Tadeusz* ³. Deși atît Hussowski cît și Kromer pleacă de la cunoașterea directă a realității, totuși unele imagini (lupta vînătorului cu zimbrul avînd între ei un copac drept stavilă) lasă să se întrevadă că M. Kromer a cunoscut probabil poemul lui Hussowski.

Lui Martin Kromer îi este atribuit și un roman popular polonez anonim, păstrat în unicat, *Historia prawdziwa o przygodzie żalosnej książęcia Finlandzkiego Jana i królowny Katarzyny* (Cracovia, 1570), în care se povestește, cu scene impresionante, prin dramatismul și fantasticul lor, peripețiile și suferințele principelui Jan de Waza și a tinerei sale soții Katarzyna Jagiellonka băgați la închisoare și schinguiți de fratele principelui, regele suedez Eryk XIV, cu gîndul să-i piardă. Pînă la urmă tiranul nu-și atinge țelul, tinerii sînt salvați în ultimul moment, iar Jan urcă pe tronul Suediei în 1569 (copilul născut în închisoare, Sigismund III de Waza, va deveni regele Poloniei: 1587—1632). Pe bună dreptate, editorul din epoca modernă a romanului (Cracovia, 1892), Al. Kraushar, ținînd seamă de misiunile diplomatice ale lui Kromer și de posibilitatea de a obține unele amănunte de la martori oculari ⁴, atribuie romanul acestuia și opinia lui a fost acceptată de specialiști ⁵. Narațiunea și stilul au caracter popular; meritul lui Kromer în turnarea narațiunii și dozarea spiritului legendar este vizibil și incontestabil. Deși acest roman nu a avut difuzarea internațională a altora, totuși el este important prin calitățile narațiunii, de asemenea prin faptul că indică rolul jucat de romane istorice celebre, precum *Alexandria* și *Istoria Troii*, care au trezit gustul pentru astfel de scrieri, unele luînd naștere local ⁶.

¹ Înainte de ediția princeps, apărută la Köln în 1577, opera fusese tipărită la Frankfurt în 1575, dar cu atîtea greșeli că M. Kromer a refuzat-o și nu s-a pus în circulație. A II-a ediție a apărut tot la Köln, în 1578; ed. III în *Poloniae historiae corpus* al lui Pistorius, t. I, Köln, 1589; altă ediție 1594; apoi la Lyon în 1627, 1642, 1643, sub titlul *Respublica sive status Poloniae*; Nicolaus Secovius, *Regni Poloniae breve et complete descriptio a Kromero*, Neapoli, 1588; în secolele XVI—XVII au apărut peste zece ediții; o ediție critică a fost publicată de W. Czermak Cracovia, 1901 (în Biblioteka pisarzy polskich a Akademiei).

² M. Kromer, *Beschreibung des Konigreich Polen*, Leipzig, 1541 (concomitent: Danzig, 1541); traducerea spaniolă a apărut la Madrid, 1588. Mai tirziu s-a făcut o traducere și în limba polonă de către L. Kondratowicz: *Polska czyli o położeniu, obyczajach, urzędach Rzeczypospolitej Królestwa Polskiego*, Wilno, 1853.

³ Jan Kasprowicz, M. Hussowski, „Pieśń o żubrze” i „Pan Tadeusz”, în „Słowo polskie”, 1913, nr. 530—536 și în „Kurier Warszawski”, 1913, nr. 313—316.

⁴ Al. Kraushar, *Introducere la Historia prawdziwa...*, Cracovia, 1892, p. V.

⁵ Vezi J. Krzyżanowski, *Romans pseudohistoryczny w Polsce wieku XVI*, Cracovia, 1926, p. 156.

⁶ Nicolae Olahus a procedat la fel cînd în *Istoria lui Atila* (din scrierea *Hungaria et Atila*, 1536) a introdus numeroase legende, încît scrierea a devenit roman popular și a fost prelucrată ca atare în polonă și bielorusă (vezi „Romanoslavica”, XVI, 1968, p. 270).